

Text 6

[1] Многи верују да мрачне стране историје долазе од тога што је људима у прошлости недостајало памети, односно, разума, и што је глупост њима царовала. О људској глупости толико је писано да ми апсолутно недостаје даха да ма шта о томе овде понављам. Напротив, чини ми се, у прошлости било је много беде, глади, страха, ужаса, опасности, свирепости, земљотреса, снегова и суша, и да тога и данас има. [2] Ако су људи до сада нешто направили, а они су ипак нешто направили, онда је то управо било дело људске памети. Математика није само у књигама. [3] Ми газимо по њој корачајући нашим друмовима и улицама; ми живимо у живој, озиданој, бетонираној геометрији својих кућа; ми пијемо воду из математички прорачуна водовода и сређујемо наше ђубре и наше отпатке кроз исто тако математизирани канализације. [4] И зато, ако у свету има још толико противуречја, неспоразума и ратова, и то долази не од тога што су људи глупи, што се иза свега крије „рука гориле“, већ само зато што су људе и сувише, хоћу да кажем, тесно паметни, и што мисле да је све што замисле у исто време и добро. [5] Идеје нису једине и довољне. Оне нису једине које могу да сједине људе. Постоји још нешто: сензибилитет људи и пракса живота.

Душан Матић, *Битка око зида*

Text 7

[1] Pokušao sam da čitam Abul-Faradža, natjerao sam se, bez mnogo volje, bez unutarnje potrebe, htio sam da čujem i tuđe misli a ne samo svoje. Otvorio sam knjigu nasumce i naišao na priču o Aleksandru Makedonskom. [2] Car je, priča se tu, dobio na poklon divne posude od stakla. Poklon mu se veoma svidio, a ipak je sve polupao. - Zašto? Zar nije lijepo? - pitali su ga. - Baš zato - odgovorio je on. - Toliko su lijepe, da bi mi bilo teško da ih izgubim. A vremenom bi se jedna po jedna razbijala, i ja bih žalio više nego sad. [3] Priča je naivna, a opet me zaprepastila. Smisao je gorak: čovjek treba da se odreče svega što bi mogao da zavoli, jer su gubitak i razočarenje neizbježni. Moramo se odreći ljubavi, da je ne izgubimo. [4] Moramo uništiti svoju ljubav, da je ne unište drugi. Moramo se odreći svakog vezivanja, zbog mogućeg žaljenja. Misao je surovo beznadna. Ne možemo uništiti sve što volimo; uvijek će ostati mogućnost da nam to unište drugi. [5] Zašto se smatra da su knjige pametne ako su gorke? Ničija mudrost mi ne može pomoći. Radije se vraćam na početke. Činim to bez napora i prisiljavanja. Ne tražim ništa, samo se traži i nalazi.

Meša Selimović, *Derviš i smrt*

Text 8

[1] Са Европом деветнаестог века десило се нешто што се дотле ниједној цивилизацији није десило. [2] Она је постајала све богатија и моћнија, вероватно богатија и моћнија но иједна цивилизација прошлих времена, а истовремено све ружнија, и код најбољих својих представника свесна да је ружна, ружна морално, са лошом савести једног поретка чији је принцип, јавно прокламован, био егоизам homo economicusa, и отуд са чудним комплексом инфериорности пред поретком који је заменила, феудално аристократским; [3] ружна физички, односно естетски, без свог стила, неспретно и безуспешно позајмљујући, да се манифестује и украси, стилове ранијих епоха, што је, ако је „стил човек“, печат његовог битисања, естетска монструозност. [4] Буржоаска Европа зида своје цркве и палате у готском, ренесансном, барокном и којем не стилу,

подражава намештаје ранијих епоха, и све што прави ружно је. [5] Нема из тог периода тријумфа капиталистичко-индустријске Европе, иначе столећима тако богате увек новим, добу адекватним споменицима, тако ликовно креативне да је и при неосетним променама друштвеним и духовним налазила инспирације да те промене и ликовно, стилски потцрта и изрази, од цркве, палате, сеоске куће, па све до столице, свећњака и тањира, до најскромнијих предмета дневне употребе...

Сретен Марић, *Гласници апокалипсе*